

2007.04.07 (2-OJO GIMTADIENIO NUMERIS)

ŽURNALAS „BALSAS“ TRANSLIUOJA SAVE PER TEKSTUS, VAIZDUS BEI GARSUS INTERNETE WWW.BALSAS.CC NUO 2005-UJŲ VASARIO MĖNESIO (OFICIALIAI NUO 2005.04.07). IKI ŠIOL JIS VADINOSI ŽURNALU APIE MEDIJŲ KULTŪRĄ, DABAR KEIČIA PAANTRAŠTĘ IR SIEKIA APRĖPTI PLATESNIUS KULTŪROS PROCESUS, KURIE VYKSTA ŠIANDIEN, YRA NEIŠVENGIAMI IR ĮTAKINGI, BEI

GALĖTŲ BŪTI PAVADINTI AKTUALIJA KULTŪRA.

ŠIS LAIKRAŠTIS – TAI KREIVO VEIDRODŽIO SUFORMUOTAS ATSPINDYS TO, KĄ GALITE RASTI ŽURNALE INTERNETE WWW.BALSAS.CC. NORS IR KREIVĄ, BET ĮVAIRIAPUSIŠKAI SUBJEKTYVŲ VEIDRODĮ PADĖJO SUFORMUOTI KŪRYBINĖS GRUPĖS SURINKTI ĮDOMIAUSI IR DAUGIAUSIAI AIS-

TRŲ SUKĖLĘ AR BANDE SUKELTI „BALSO“ TEKSTAI. BE TO, KELETAS „BALSO“ RAŠYTOJŲ-SKAITYTOJŲ ČIA PATEIKĖ SAVO „BALSO“ PERSKAITYMO VERSIJAS, O KARTAIS IR LABIRINTUS – „BALSO“ BALSUS.

„BALSO“ BALSAI – TAI ŽVILGSNIS Į ŽURNALO ARCHYVĄ, TURINTIS TAM TIKRĄ PRAEITIES PRIESKONĮ, TAČIAU DRAUGE – IR SIEKIS

PRAPLĖSTI ŽURNALO SAMPRATĄ IKI SMAGIAI JAUKIOS SUSITIKIMŲ VIETOS, KUR KRITIKAI PEIKIA KULTŪRĄ, MENININKAI IEŠKO NAUJŲ KONCEPTUALIŲ FORMŲ, O VISI NORINTYS PILDĖ SAVO DIENORAŠČIUS APIE ASMENINIUS NUTIKIMUS KULTŪROJE IR GYVENIME.

RED.

INTERVIU: GEERT LOVINK: KUR IR KUOMET YRA MEDIJŲ KULTŪRA

RAŠO: VYTAUTAS MICHELKEVIČIUS

2005 03 31 @ 13:05:00

TEMA: MEDIJŲ STUDIJOS, TINKLO KULTŪRA

VIENAS IŠ EL. ŽURNALO „BALSAS“ KONTRIBUTORIŲ GEERTAS LOVINKAS PASAKOJA APIE MEDIJŲ IR TINKLO KULTŪRĄ, JOS ISTORIJĄ, NAUJAS IR SENAS MEDIJAS BEI TECHNOFOBIJĄ. GEERTAS LOVINKAS YRA GARSUS MEDIJŲ TEORETIKAS IR AKTYVISTAS IŠ AMSTERDAMO, ŠIUO METU VADOVAUJANTIS TINKLO KULTŪRŲ INSTITUTUI. JIS DALYVAVO TINKLO KULTŪROS AUŠROJE, PER PASTARUOSIUS 15 METŲ ĮKŪRĖ AR PADĖJO ĮKURTI ELEKTRONINIUS ŽURNALUS IR NAUJENRAŠČIUS (ANGL. MAILING LISTS) APIE MEDIJŲ IR TINKLO KULTŪRĄ VISOJE EUROPOJE IR AUSTRALIJOJE (WWW.MEDIAMATIC.NL, WWW.NETTIME.ORG, WWW.FIBRECULTURE.ORG IR KT.).

VM: Pradedame leisti žurnalą apie medijų kultūrą. Iki šiol ši sritis Lietuvoje, atrodo, buvo gan tuščia. Žinoma, mes turime TV, radiją, internetą, bet beveik niekas jų nekvestionuoja/nekritikuoja. Mes nesiekiamo būti žurnalu tik medijų pradedantiesiems, bet pradžia vis dėlto reikėtų išsiaiškinti keletą sąvokų. Kaip jūs apibrėžiate „medijų kultūrą“?

GL: Medijų kultūra prasideda tada, kai kritinė „vartotojų“ (taip vadinamų piliečių) masė suvokia, kad medijas galima ne tik vartoti. Vietoj to jas galima

aktyviai išnaudoti gaminant naują turinį. XX a. 9-jame dešimtmetyje kai kurie šį procesą vadino „atsakomuoju kalbėjimu medijoms“, t.y., grįžtamoju/atgaliniu ryšiu. Tam reikia pilietinės drąsos, nes valdžiai (išties bet kurioje visuomenėje) nepatinka, jei žmonės atveria savo komunikacijos kanalus. Tai gali būti vietinis radijas, laikraščiai, TV ar video iniciatyvos, vieši *screeningai*, plakatai, kavinės, taip pat *weblogai* ar naujienraščiai internete. Kultūra pasireiškia tik tada, kai žmonės dekonstruoja technologijas: „nulaužia“ vartotojiškus produktus ir paverčia juos kūrybinės produkcijos mašinomis. Kitas

kultūros aspektas – laisvi ryšiai tarp individų, grupių ir scenų. Mes galime kalbėti apie „medijų kultūrą“ tik esant iniciatyvų, gamintojų ir kanalų įvairovei. Jei tik tarp veikėjų esama „reliatyvios autonomijos“, kultūra turi galimybę suklestėti. Žinoma, medijų kultūra neegzistuoja, jei viską darai pats vienas. Reikia noro ir poreikio jungtis į tinklus bei apsikeisti informacija tam, kad išlįstume iš „pažįstamų“ geto. Štai kodėl labai sunku išlaikyti kultūros formas kaimuose: juose trūksta erdvės ir įvairovės. Be to galima teigti, kad medijų kultūra priklauso nuo kritikos ir refleksijų egzistavimo bei jų kokybės. Jei jų nėra – tai tik propaganda ir marketingas. Taigi sąrašas, kas ir kada yra medijų kultūra, gana ilgas.

VM: Žiūrint iš istorinės perspektyvos Marshallas McLuhanas buvo pirmasis, kalbėjęs apie medijų kultūros vaidmenį visuomenėje. Šiandien vokiečių medijų teorijos teigia, kad „kultūros“ sąvoka galioja tik kaip komunikacija (tekstai, ženkla, medijos). Anot jų, medijų kultūros objektas – tai santykis tarp medijų ir subjekto (bei visuomenės). Ką jūs manote šiuo klausimu? Kokios kritinės įžvalgos taikomos medijų kultūrai analizuoti?

GL: Ko galėtų medijų kultūra pasimokyti iš medijų teorijos? Geras klausimas. Sakyčiau, viskas priklauso nuo konteksto. Daugeliu atvejų *hardcorinis* technologinis determinizmas nepageidautinas. Vokiečių medijų teoretiko F. Kittlerio kova prieš mūsų laikų idealizmą yra pagrįsta.

Net su medijomis dirbantys žmonės dažnai nenutuokia apie vidinę naudojamų technologijų architektūrą ar programinės įrangos modulius, kuriuos kasdien *klikina* pele. Šia prasme politiškai pavojinga kovoti už didesnę „kultūrą“ medijų sferoje. Tai būtų klaidingas požiūris, nes iš tiesų mes nekalbame apie didesnę ar geresnę kokybę turinį. Medijų peizažai negali būti pakeisti vien dėl turinio perspektyvos. Tai didelis minusas. Tai *nedirbimas* (angl. *networking*), kaip jį pavadinau savo inauguracineje paskaitoje „Nedirbimo principai – kritinės interneto kultūros koncepcijos“, neseniai skaitytoje Amsterdamo aukštojoje mokykloje. Anglų kalboje žaisminga frazė „networking is notworking“ reiškia „tinklinimas yra nieko nedarymas“, t.y., plepėjimas internete neleidžia jums atlikti svarbių savo darbų. [Lovinkas paaiškina, kad šią frazę pirmąkart išgirdo iš Georgo Soroso, skeptiškai žiūrėjusio į kultūrinių tinklų kūrimą savo labdaros organizacijoje.]

VM: Vis didesnė medijų kultūros dalis vadinama „tinklo kultūra“. Kur yra šiandienos tinklo kritikai? Ar dabartinė kritika skiriasi nuo tų laikų, kai jūs išleidote savo knygas? Viskas tinklo kultūroje keičiasi be galo greitai, tačiau gal šiandien šie pokyčiai jau lėtesni? Jūsų paskutinė knyga „My First Recession: Critical Internet Culture in Translation“ („Mano pirmoji recesija: interpretuojant kritinę interneto kultūrą“) pasirodė 2003 m. pabaigoje. Gal tai reiškia, kad mes gyvename jau lyg ir stabilioje tinklo kultūros eroje?

GL: Internetas ištis perėjo į konso-
lidacijos ir nusistovėjimo fazę. Aišku, vartotojų skaičius vis dar sparčiai auga, ypač ne Vakarų visuomenėse. Tačiau nepastebėjau, kad daugėtų ir interneto kritikų. Net negalėčiau atsakyti į klausimą, iš kur jie atsirado. Viena aišku, kad tikrai ne iš universitetų. Naujųjų medijų studijos, išskyrus marketingą ir socialinius mokslus, vis dar užima nežymią teritoriją. Vartotojai yra toli aplenkę tuos, kurie tyrinėja ir interpretuoja vartotojų kultūras, ir atotrūkis nuolat didėja. Tas pats galioja net ir senųjų medijų, tokių kaip TV, radijas ar kinas, kritikai. Tik teatras, tapyba, klasikinė muzika ir literatūra turi senas ir turtingas ekspresijos tyrinėjimo tradicijas. Kaip tu minėjai, viena iš problemų yra tai, kad naujųjų medijų peizažas keičiasi itin greitai.

VM: Jūs pradėjote leisti arba bendradarbiaavote su įvairiais žurnalais ir naujienlaiškiais apie įvairias medijų kultūras (*Mediamatic, Fibreculture, Nettime, Sarai, etc.*) Ar galėtumėte trumpai nušviesti jų istoriją ir šiandienos situaciją bei auditorijas? Kokie vėjai ir problemos vyrauja šioje srityje?

GL: Inicijatyvos, kurias paminėjai, apima įvairių temų ir auditorijų lauką. Pavyzdžiui, vienos iš jų turi fizinę erdvę, kitos ne. Vienos iš jų yra savanorių tinklai, kiti turi apmokamus darbuotojus. Ir tai didelis skirtumas, ar tavo leidinyje dirba 100 žmonių kaip *Sarai.net*, ar turi nulinį biudžetą ir virtualų tinklą kaip *Fibreculture.org*. Tačiau jie turi vieną bendrą bruožą – visi yra ne *mainstreaminiai* leidiniai, nors jie negali būti pavadinti nei *undergroundu*, nei *politiniu aktyvizmu* klasikine prasme. Šie leidiniai pletoja naujųjų medijų kultūrą, kuri save pačią suvokia kaip „laboratoriją“, kurioje išrandami konceptai, *memai* (informacijos vienetai), panašūs į smegenis ir tam tikra prasme primenantys genus – *red. past.*), sąsajos, programinės įrangos modeliai ir tinklo kultūra, o visi šie „išradimai“ gali būti vėliau „iškiepinti“ visuomenę. Šiandienos alternatyvios kultūros vis dar gyvuoja su prielaida, kad jos turi kurti naujas struktūras. Tačiau tinklo kultūros veikia pagal „virusinį“ modelį, kur ideja, vaizdas ar koncepcija dienos šviesą turi

išvysti išplisdama pasauliniame tinkle tam, kad pagrįstų save ir galimybę egzistuoti. Šis modelis atrodo geras ir patikimas, bet vis dėlto iškyla daug problemų, nes dauguma naujųjų medijų scenos ribų. Kol kas dar trūksta patirties ir žinių apie tai, kaip idėjos gali „prasimušti“ iš vieno konteksto ir atsikurti kitame. Naujųjų medijų kultūrai ištis sunku „išsiplėsti“ ir ji užstringa savireferenciniuose tinkleuose. Kaip teigė N. Luhmannas ir P. Bourdieu, meninė ir kultūrinė funkcija turi beveik fatališką potraukį savo referencinėms sistemoms: institucijoms, nuomonių lyderiams, žurnalams ir t.t. Tinklo kultūros *netinklina* ir nekuria tinklų. Žinau, tai skamba keistai, bet yra aiškios socialinių grupių ribos: net jeigu jos yra globalios ir plačios, užmezgti ryšius su politika ir verslu nelengva.

VM: Lietuvos visuomenę gąsdina naujųjų medijų sąvoka. Dažniausiai ji suvokiama kaip atitinkmuo sudėtingoms informacijos ir komunikacijos technologijoms. Mano nuomone, tarp „naujųjų medijų“ ir „socialumo“ visuomet yra tamprus ryšys: naujosios medijos dažniausiai turėtų turėti „socialinių naujųjų medijų“ konotaciją.

GL: Baimė ir nerimas kontinentinėje Europoje vyrauja nuo vėlyvojo XVIII amžiaus, kai filosofiniai, literatūriniai ir meniniai judėjimai, pavyzdžiui, romantizmas, sukilo prieš ankstyvuosius industrializacijos ir modernybės ženklus. Beje, iš dalies nerimaujama pagrįstai. Pavyzdžiui, „Linux“ operacinė sistema labai sunku instaliuoti į kompiuterius, sukurtus „Microsoft“ sistemoms. Arba dažnai būna nelengva suprasti netgi programinės įrangos ar DVD grotuvų naudojimosi instrukcijas. Jacobo Nielseno interneto puslapių sąsajos kritikoje (kuri teigia, kad dauguma interneto puslapių yra blogai padaryti ir „nedraugiški“ vartotojams) taip pat yra racijos, tačiau iš kitos pusės mes turime viską pateikti taip paprastai, kaip visi žmonės naudojami mobiliaisiais telefonais ir SMS, vairuoja mašinas ar bendrauja su sudėtinga biurokratija. Tai, žinoma, ne problema jaunimui, bet, deja, jis nėra valdžioje. Žvelgiant demografiškai Europa dar daug metų

bus valdoma technofobų. Mums gali tekti lukterėti dar dvidešimt metų, kol dabartinės valdžios karta mirs, bet tai labai ilgas laiko tarpas, turint omenyje, kaip greitai vystosi technologijos. Nepamirškime, kad *baby boom* (gimusi po II pas. karo – *red.*) karta apėssta (politinės) jėgos troškimo, tad jie taip greitai nepasiduos. Tai atsakymas į tavo klausimą: dabar aišku, kad baimė ir nerimas tvyro ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje. Dauguma mūsų (internetu kritikų) galvojame, kad iki šių dienų technofobija Europoje turėjo išnykti, bet taip neatsitiko. Mes rašėme apie tai „Medijų archyvo“ knygoje www.thingydesk.nl/bilwer/adilkno/TheMediaArchive (pasivadinę ADILKNO vardu) paskutinio XX a. dešimtmečio pradžioje. Iš pradžių aš dažiau kartu su Pitu Schultzu vartodamas „netzkritik“ (liet. tinklo kritika) sąvoką, vėliau jau kaip individualus autorius knygoje „Dark Fiber“ („Tamsūs pluoštai“) ir „My First Recession“ („Mano pirmoji recesija“). Nerimas dėl technologijų giliai įsišaknijęs, ir tokios figūros kaip Georgeas Steineris, Synnebergas ir Dreyfusas ištis nėra marginalios figūros, ypač jei pakyli aukščiau kultūros aparato sferoje.

VM: Bandydamas ieškoti naujųjų medijų baimės priežasčių, klausiu, gal jos slėpi švietimo ar kultūrinės politikos spragose. Ar jūs vis dar pastebite baimės reiškinį Nyderlanduose?

GL: Negalėčiau pasakyti, kad Nyderlandai kovoja su masine naujųjų medijų baimė. Veikia šis sritis plačiai ignoruojama ir priimama abejingai. Deja, kritinis požiūris į problemas, atsiradusias su internetu, žaidimais, SMS ar *blogais*, dar tebėra erzinančiai žemo lygio. Iš dalies tai susiję su augančiu populizmu ir giliai įsišaknijusiu, o dabar ir oficialiai deklaruojamu anti-intelektualizmu Olandijos visuomenėje. Olandija skiriasi nuo kaimyninių valstybių ir šiandien tuos skirtumus vertinčiau negatyviai. Mūsų šalyje siautėja ciniška vartotojų kultūra. Tu gali iš jos šaipytis (nors ji turi ir „kietų“ bruožų), bet iš tikrųjų ji yra nuobodi ir primityvi. Studentų išsilavinimo lygis stebėtinai žemas. Jie net nežino pagrindinių koncepcijų ir autorių. Vis dėlto dabar naujųjų medijų vartojimo lygis gana didelis, tačiau

tai nevirsta įdomia ir inovatyvia jų vartotojų kultūra, programine įranga, sąsajomis ir pan. dėl paprasčiausio fakto, kad šie „artefaktai“ kyla iš bendro visuomenės kultūros lygio. Šio darbo neatdiks kompiuteriai ar mobilūs telefonai. *Technokultūra* priklauso nuo bendro intelektualinio angažuotumo lygio. *Technocinizimo* šioje atveju nepakanka, nes jis išsitemia savyje, nepasiekdamas valdžios struktūrų, kurias timpčioja.

VM: Senos ir naujos medijos. Ar šis skaidymas dar vis galioja? O gal mes atnaujiname visas senas medijas naujomis?

GL: Nekartokime Bolterio ir Grucino „remediacijos“ debatų. Aš tvirtai esu įsitikinęs, kad „skaitmena“ išsiverbs į visas kūrybinės išraiškos formas, iskaitant tapybą ir skulptūrą: kompiuteris čia yra idealus antrinis (tyrimo) įrankis. Mes esame liudininkai neįtikėtinų pokyčių, pavyzdžiui, drabužių dizaine, kurį galima apibūdinti kaip tradicinę profesiją, stebėtinai puikiai pritaikantį informacijos ir komunikacijos technologijas. Kompiuterių diegimas įvairiose visuomenės srityse toks greitas, kad būtų kvaila užduoti šį klausimą programuotojams ar net medijų teoretikams.

Vienas ryškus dalykas yra konservatyvus posūkis naujosiose medijose, nes egzistuoja poreikis konsoliduotis. Iš kitos pusės, senosios medijos greitai išmoka integruoti kompiuterius – pavyzdžiui, mes net nepastebėjome, kad taip vadinama „autentiška“ XVIII a. opera yra pilnai režisuojama kompiuterių. Tad turime būti atsargūs prieš išmesdami senąsias medijas ir puldami garbinti naująsias. Dar vienas problemiškas klausimas – tai naujųjų medijų meno kaip meno formos legitimavimas. Senosios medijos kovoja prieš naująsias instituciniu lygiu ir ši kova vis intensyvesnė. Senosios medijos veikiausiai laimės šią kovą, ir tai kai ką pasako apie tikrąjį visuomenės inovacijų poreikį. <...> Daugiau www.balsas.cc.

MM: i ateitį, juk būtent ateityje bus sukurta laiko mašina, kuri jus nugabens į praeitį. Kai visa apsisvertė aukštyn kojomis (kairieji dažniau būna dešinesni už dešiniuosius ir atvirkščiai, tačiau niekada nebūna mažiau reakcingesni) norėčiau¹ panašiai reakingai¹ pabaigti pradžią, o pradėti pabaiga. Tačiau nėra svarbu, kas yra pradžia ar pabaiga, daug svarbiau yra tai, ar Balsas.cc, kaip tinklo kultūros žurnalas (o kultūra visada yra tinkliška) jus įtrauks ir nepasirodys tik dar vienas virtualaus kaimo getas, cituojant žmogų, su kuriuo simbolinis interviu pradėjo Balso.cc veiklą. Nors jame nerastite instrukcijų, kaip užsirišti kaklaraiščiu. Velnip (kur tai yra? www.seconddlife.com ar normalybėje?) kaklaraiščius! Vėčiau sužinokite kaip dalyvauti tinkle, ką daryti su

telefone rastomis SMS žinutėmis, kaip pagerinti ar pabloginti savo *blogą*, ką atsakyti „Playboy“ interviu arba kaip ten pakliūti neapsinuoginant. Jeigu norėsite – net ir su kaklaraiščiu.

ESĖ: SMS: PASTABOS APIE MIKROPROZĄ RAŠO: JEKATERINA LAVRINEC 2005 09 05 @ 08:43:01 TEMA: KOMUNIKACIJA, KASDIENYBĖ, TEKSTAS

Vienas pažįstamas kadaise nusipirkto dėvėto mobilų telefoną. Telefone jis rado nei daug nei mažai: meilės romaną SMS žinučių pavidalu (kažką panašaus į „Chazarų žodyno“ moteriškąją versiją). Žinučių turinys bylojo, jog telefonas priklausė merginai, o romanas vystėsi audringai. Taip dėvėto daikto šeimininkas virto anonimiskų autorių sukurtu romano skaitytoju. Deja, daiktai, sykiį pradėję kelionę po rankas, pas vieną savininką ilgai neužbūgna. Dėkingas romano skaitytojas buvo apvogtas – ir telefonas, kartu su romanu, nukeliavo toliau.

Tapęs įprasta komunikacijos priemone, „bendravimo protezu“, be kurio jau sunkiai įsivaizduojame save ir kitus, mobilusis telefonas ir momentinės komunikacijos srities įtraukė platų spektrą literatūrinių formų ir žanrų, kurie savo ruožtu pradeda mutuoti, prisitaikydami prie naujos medijos. Minėtas SMS-romanas yra tik viena iš daugelio šios medijos iniciuotų tekstinių formų. Jis susiklostė stichiška, dviejų žmonių komunikacijos metu, ir tik pašalinio žvilgsnis atskleidė, kad kunkuliuojantys jausmai telpa į tradicinio literatūrinio žanro rėmus. Mat pašalinis žvilgsnis ištraukia frazes iš konkretaus teksto gyvenime įvelgdamas literatūrą.

Naujų medijų įtakoje besiformuojantys žanrai turi savo pirmtakų, tačiau perkelti į konkretijos medijos sritį, tradiciniai žanrai įgauna naują specifiką, susijusią, pavyzdžiui, su ribotu ženklių skaičiumi, lemiančiu stambių tekstinių formų fragmentavimąsi. Literatūrinės miniatiūros rėmai, į kuriuos nevalingai įspraudžiami SMS autoriai, skatina kuo tiksliau žodžių parinkimą, siekiant perteikti dar šiltą išpūdį. Nieko nuostabaus, kad tokiomis aplinkybėmis atsirandantis tekstai dažnokai primena A. Bloko eilėraščių „Naktis. Gatvė. Žibintas. Vaistinė“ pirmąją eilutę

Momentinio išpūdžio, aplinkinių įvykių, idėjų fiksavimo galimybė – tai dar viena šios literatūrinės terpės charakteristika. Gyvenimiškas kontinuumas paverčiamas tekstiniais kadru serija arba autobiografiniu tekstinio komiksiu. Šiame kontekste įdomi tinklalapio unphotographable.com idėja: į archyvas, skirtas nenufotografuoti epizodų aprašymui. Nuolatinė besikeičiančio pasaulio artikuliacija skatina specifinį dėmesį kasdienių įvykių srautui, iš kurio SMS žinučių autoriai ištraukia įdomesnius epizodus, pavers-

dami juos keliais žodžiais mobiliojo telefono ekrane. Išaugoti telefono atmintyje jie galėtų vėliau tapti prisiminimų koncentratu – tačiau kaupiantis SMS-tekstams tenka juos nuolat negailestingai naikinti, atlaisvinant vietą naujiesiems (kad ir kiek telefono atminties būtų skirta trumposioms žinutėms, jos visada truks). Šį „mobilies literatūros“ trumpalaikiškumo aspektą sustiprina dar ir tai, kad inspiruoti naujovių siekimo esame linkę telefonų aparatus keisti dažniau, nei jie susidėvi.

<...>

Kitas literatūrinių formų mutaciją lemiantis ypatumas – galimybė žaibiškai perteikti turinį ir sulaukti atsakymo. Į dialogo erdvę patalpintos literatūrinės formos įgauna interaktyvumo. Papasakotas kitam įvykis neretai skatina tolimesnį susirašinėjimą, kurio metu modeliuojami galimi aprašytos situacijos vystimosi scenarijai. Sąveikos su kitu metu gali pasikeisti aprašyto įvykio interpretacijos, o taip pat ir santykiai tarp susirašinėjančių žmonių. „Santykių aiškinimasis“ pasitelkiant įvairias medijas mūsų dienomis yra paplėtes reiškinys, turintis tiek privalumų, tiek trūkumų, o kartais įgaunantis ir buitinio grotesko pavidalą. Dar daugiau, dialogo peripetijos nemaža dalimi priklauso nuo pasirinktos komunikacinės terpės (ar tai yra el. laiškas, ar SMS žinutės ar balandžių paštas).

Įvardytų charakteristikų (galimybė momentaliai fiksuoti ir perteikti išpūdžius, idėjas ir t.t., pasitelkiant ribotą ženklių skaičių ir įsitraukiant į dialogą) sukurtoje terpėje egzistuojantis žanrų ir formų margumas menkai pasiduooda klasifikavimui. Tad paminėsim tik kai kuriuos tipus, prablaškėdami skaitytojų SMS dokumentika (rūpinantis skaitytojų patogumu, cituojamas tekstus teko pagražinti diakritika, kuri, kaip žinia, siunčiant žinutes naudojama nedažnai).

<...>

• *Isėjokjau prancūzų žodyno. Mažo. Su būtinaisiais žodžiais. Radau. Atsiverčiau. Skaičiau. Referentas, prostitutė, proklamacija. Nepirkau.*
• *Bjaurybės studentai manęs nepalaukė, todėl dabar jų kurį laiką nekęsiu.*
• *bet aš gi tik šiandien supratau, kad praeitis ir ateitis neegzistuoja.*

¹ „I don't play music, I present my listening practice“ – avataras balsu skambėjo Dariaus Mikšio žodžiais resonance.fm radijo eteryje. „Aš negroju muzikos, aš pristatau savo skaitymo praktikas“, www.radio-gallery.org, žiūrėti: *Raimundas Malasauskas*.
² Žiūrėkite filmą „33 trumpi pasakojimai apie Glenn Gloud“.
³ *norėčiau* šiuo atveju galėtų būti pakeista į *geisčiau* kaip dviguba nuoroda į tai, kad kritinei medijų kultūrai trūksta geismo (nors ji gali bet kada užtrokti nuo ekshibicionizmo), ir į Virginijaus Kinčinaio tekstą „Žiūrėti, geisti, fotografuoti“ e-knygoje „Interpretacijos: Postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė“.
⁴ Konstantin Kastrissianakis: „Jei tiesa yra tai, kad šiandien mes gyvename simultaniškumo eroje, erdvėje, kurioje viskas yra šiuolaikiška, ar mes ga-

lime naudoti terminus „konservatyvu“ ir „regresyvu“, ar turėtume juos visai atmesti kaip nereikalingus?“ Bruno Latour: „Šiandieną kiekvienas yra reakcionieriškas“. (Lis: <http://www.re-public.gr/en/?p=129>*%3Chtrp://www.re-public.gr/en/?p=129)

siūloma susitapatinti minėtos brošiūros vartotojoms. Panašią produkciją laikydami stebinančia anomalija, grįžkime prie spontaniškai gimstančios mikroprozos. Kol esame įsitraukę į gyvos komunikacijos procesą, atsakinėdami į vieną po kitos ateinančias žinutes, nesuvokiame savęs kaip autorių. Tačiau nevertu tyrinėtojai vis dažniau vartoja „naiviojo rašymo“ sąvoką siekdami nusakyti šiuolaikinę tekstų produkavimo situaciją, kai spontaniškai atsirandančių (ir netrukus išnykstančių) tekstų autoriai nėra profesionalūs rašytojai, o jų kūriniai didėle dalimi yra autobiografinio pobūdžio. Nesąmoningai dieną po dienos masiškai produkuojame trupius, lengvai ištrinamus tekstus – kol vieną dieną nepametame savo komunikacijos proceso, kuriame pašalinio skaitytojo žvilgsnis aptiks mikroprozos antologiją.

[i] Versta iš rusų kalbos. Būtų įdomu sugretinti su šablonais, siūlomais analogiško modelio (LG B1300) naudotojams Lietuvoje.
[ii] N. Laukavičiūtė-Sivinskaitė. *Meilės SMS*. Kaunas: Rodiklis, 2003.
[iii] *op. cit.*, p. 138.
[iv] *op. cit.*, p. 94.

KAIP PAKLIŪTI Į „PLAYBOY“ IR NEAPSINUOGINTI

VALENTINAS KLIMAŠAUSKAS

AR JŪSŲ ASMENINĖS SKAITYMO PRAKTIKOS?¹ YRA TOLYGIOS ASMENINIŲ RADIJAI SU ASME- NINIŲ BALSU JŪSŲ GAL-

VOJE? Pavyzdžiui, legendinis kanadiečių kompozitorius Glennas Gouldas kurdavo muzikinius kūrinius dėliodamas, diriguodamas skaitančiųjų aktorių balsus. Arba jo galvoje dėliodavosi muzikinės-literatūrinės kompozicijos vien besiklausant aplinkinių

žmonių pokalbių degalinės kavinėje². Bet grįžkime prie vidinio skaitymo. Kokios yra jūsų skaitymo praktikos? Ar (reakcingai grįžtant prie to, kad tikriausiai vienaip ar kitaip priklausote, priklausėte ar priklausysite MTV (priklausomai nuo konteksto, tikriausiai mtv.lt) kartai) vis dar galite perskaityti knygą nuo pradžios iki galo linijine tvarka? O straipsnį? O *haiku* poemą?

Man visada buvo įdomu, ko tikėjosi iš savo skaitytojo Danielis Bellas, kuris taip pradeda savo beveik penkių šimtų puslapių „Kapitalizmo kultūrinis prieštaravimas“:
„Nuostabusis eruditas Samuelis Johnsonas teigė, kad nė vienas sveikai protaujantis žmogus niekada neskaito knygos nuo pradžios

iki pabaigos. Jis pats greitai peržvelgdavo puslapius ir perskaitydavo tik jį dominančias vietas, visa kita praleisdamas.“

Tačiau Samuelis Johnsonas gyveno aštuonioliktame amžiuje, o mes gyvename amžiuje, kuriame ne tik esame apsupti tekstų (nemanau, kad esu vienintelis, kuris kasdien pabunda nuo mirksnčios tekstinės žinutės „alarm!“ telefono ekrane), bet ir esame viliojami tekstinėmis ryšių, jungčių, *hiperlinkų*. Veik kiekvieną kartą, norėdamas internete susižinoti, kaip užsirišti kaklaraiščiu, nepajuntu, kaip atsiduriu ir svetainėse, kurios aiškina, kodėl www.seconddlife.com yra mažiau virtualus nei pirmasis gyvenimas, kodėl Lenkijos gyventojai, kuris siūlė laiko neturintiems katalikams nuodėmes išpažinti internetu,

„gresia rimti nemalonumai“, arba, ar gyvenami be Baudrillard'o mes tikrai gyvename post-Baudrillard'inėje visuomenėje.

TINKLIŠKUMAS NĖRA VIEN SKAITYMO PRAK-

TIKA – TAI TAPO IR RAŠYMO PRAKTIKA. Tinklo, literatūrinės, lyčių, post-kolonializmo ir kitų kritinių teorijų suklestėjimo laikais pradėdamas nuo pirmos abėcėlės raidės negali sau leisti nepaminėti ir visų kitų. Norėdamas keičiauti į praeitį, visų pirma privalai nukeliauti

LINIJĄ SUDARO BEGALINIS TAŠKŲ SKAIČIUS, PLOKŠTUMĄ – BEGALINIS LINIJŲ SKAIČIUS, KNYGĄ – BEGALINIS PLOKŠTUMŲ SKAIČIUS, INTERNETĄ – BEGALINIS KNYGŲ SKAIČIUS...

LINA MICHELKEVIČĖ

Savąjį „Balso“ pažintinį taką formuoju pakludama neribotos semiotinės idėjų: ji skelbia, kad kiekvienos reprezentacijos reikšmė tegali būti kita reprezentacija ir taip iki begalybės, – interpretuojami ženklo reikšmes esame nuolat perkeliama prie kitų ženkly, kurių interpretavimas savo ruožtu praskaidrina ankstesniuosius ir veda tolyn, vėl prie kitų ženkly, kitų tekstų. Panašiai su ženklais ir reikšmėmis elgiasi enciklopedijos ir koncepcijų žemėlapių, nepabaišiamai lipdantys žinias apie pasaulį i linijas mezginius, pynes.

Dabar esu tokios enciklopedijos skaitytoja. Visose istorijose, kurios tik yra skaitomos, žiūrimos ar klausomos, [teksto] iškilimas atlieka tam tikrą vaidmenį. Žiūrovams/skaitytojams/klausytojams dalyvauja duotas visatos išvaizdavimo bendraautorystėje. Autorius niekada neturi šimtaprocentinės kontrolės žaidėjo patirčiai.² >>

A: Aš asmeniškai stengiuosi paimtą knygą perskaityti nuo pradžios iki pabaigos. Na, bet, žinoma, tai negalioja enciklopedijoms, moksliniams žurnalams ir t.t. Skaitant išskau informacijos, įkvėpimo ar šiaip bandau atitrukti. Nors ir reklaminiai skelbimai yra skaitymas.

N: O kas yra neskaitytymas? Aš einu gatve ir matau, kad važiuoja 26 autobusas – aš skaitau, kaip ir restorano meniu.³ >>
Viešojoje erdvėje post-urbanistiniame mieste nuosekliai transformuojasi. Vieni ant suliukų skaito knygas, kiti atsivertę laptopus rašo emailus. Kas sakė, kad knyga mirė – dabar sėdint ant suolo galima iš knygos su procesoriumi siuntinėti meilės laiškus. Virs ekrano įtaisyta webkamera fiksuoja mano veido raumenų judesius, vizualizuoja mintis ir perduoda jas i live kamais aprūpintus tinklalapius. Ji streamina mano vaizdą ir mano tipografinę kultūrą bandančią prisiminti rašyseną, pavirtusią tik klavišų deriniais.⁴ >>

Šiandien aš studijuoju Helsinkyje, tačiau ar čia išties šalčiau nei kitur, lyginu žvelgdamas i snieguotuos Vilniaus katedros aikštę pro elektronines kameras, o nieko neįtariantis Gedimino prospektu praeivius lyginu su praeiviais Times Square ar su klientais Tokijo suši parduotuvėje. Vakar naudodamas Google Earth ieškojau mėgiamiausio Woody Alleno suoloio Niujorke, nuo kurio jis žvelgia i Manhattan filmuose „Manhetenas“ ar „Annie Hall“⁵ >>

„Baigęs filmas ir aš sėdėjau be žodžių lyg tai kažkas baigėsi per greitai. Aš supratau, tai pati dvasia, kai prie televizijos bokšto stovi vienui vienas prieš tanką [...]“ ash visada prieš tv taip jaučiuos.⁶ >>

Apklauso tipiška parodo, kad nors tam tikra dalis publikos jaučia, kad žiniasklaida gali prisidėti prie kitų žmonių įtraukimo i anti-visuomeninį elgesį, beveik nė vienas niekada nėra teigęs, kad jis pats buvo paveiktas tokiu būdu. <...> Pavyzdžiui, George’as Gerbneris ir jo kolegijos rašo apie „sunkius“ televizijos žiūrovus, tarsi šios žiniasklaidos priemonės

vartojimas turi būtina turėti priešingą poveikį jų intelekto svarumui. Tokie žmonės įvardijami kaip neturintys atsisakymo ar kritinių igūdžių, o jų ipročiai aiškiai priešinami mėgstamoms veikloms: „Dauguma žiūrovų televizorių žiūri tam tikru laiku ir arba nežino, ką pamatys jį išjunge, arba seka tam tikras išgalėjusias rutinas, užuot pasirinkdami kiekvieną programą taip, kaip pasirinktų knygą, filmą ar straipsnį.“⁷ >>

Pastaruosius 3500 metų Vakarų pasaulyje medijų – nesvarbu, kalbos, rašto, spaudos, fotografijos, radijo ar televizijos – poveikis socialinių stebėtojų buvo sistemingai praleistas pro akis. <...> visos medijos nuo fonetinio alfabeto iki kompiuterio yra žmogaus tęsiniai, kurie sukelia jame esminius bei ilgalaikius pokyčius ir keičia jo aplinką.⁸ >>

Iš kitų visuomeninio sąryšio mechanizmų – pavyzdžiui, prekybinių mainų, darbo pasidalinimo, politikos, sekso arba smurto – medijos išsiskiria savo simboliu charakteriu.⁹ >>

Trys veiklos rūšys, aiškiai atskirtos XIX amžiuje – darbas, politika ir menas – dabar integruotos viename požūriuje, kuris yra centrinis kiekvieno produktyvaus proceso atžvilgiu. Norint dirbti, užsiimti politika ar reiškia, kad kovotojo bei menininko figūros yra peržengtos ir kad tokia kompetencija formuojama tik bendrojoje erdvėje, t.y., kolektyvinio intelekto erdvėje.¹⁰ >>

Manau, kad su kolektyvinės kūrybinės laboratorijos (tik realios, tiek virtualios) sąvokos pagalba galima labai sėkmingai įgyvendinti sinergijos principą. Pagal tą principą keli kūrybingi žmonės, dirbdami kartu, gali sukurti kažką išpūdingesnio, pasiekti geresnių rezultatų, nei jei dirbtų atskirai ir jų darbai būtų tiesiog susumuoti. Visi laboratorijos subjektai (dalyviai) yra visiškai lygiaverčiai ir visi sprendimai priimami konsensuso būdu, t.y. kiekvienas sprendimas atspindi visu dalyvių nuomonę.¹¹ >>

Net ir bendraudamas su kitu žmogumi pirmi jo vidinio elgesio algoritmus. Pamenu, kai prie mūsų prisijungdavo kaimyni pusbrolis mikšius, mes visi mikšiodavome dar porą savaičių. Kažkurio metu netgi tapo madinga pakibti ant „o“ raidės ir žodis „obuolys“ buvo tariamas iki 5 sekundžių. „Lomonosovo“ niekas neištardavo (kodėl mes jį minėdavome?), nors jei ir ištartų, mažai kas suprastų. Vieno asmens netobulumai ir trūkumai aplinkinius atpalaiduoja, ir mes ištais valandas mikšiodavome o-o-o-o-o, nors tuo metu dar nebuvo moteriškų žurnalų su trigubais O ant viršelių.¹² >>

B. Januševičius taip pat negailėstingai elgiasi ir su savo eilėraščiais – tarsi perkuria seniau spausdintuosius iš naujo (ir dažniausiai ši

interpretacija būna ne tik grafinė). Taip atspindima apskritai autoriaus poezijoje aptinkama pasaulėžiūra – savotiškas anarchizmas ir normų nepaisymas, susijęs su fluxus bei dadaizmu, kurio mikšiojančių kalbėjimą pasitelkiant režiamas net ir socialinės kritikos pjūvis. Kad ir eilėraštyje apie korupciją: „kiek sakyk / kiek sakyk / sakyk kiek / sakyk kiek / dar liko / sasiskų stalčiuje.“¹³ >>

Knyga man kaip – kaip žiečirba i variklį. Skaitant ją, būriais apspinta mintys, įkvėpimas, rikiuojasi planai, vyksta savęs peržiūra. Kuo geresnė knyga – tuo ryškesnis visas šis procesas, tuo daugiau signalinių lempučių užsidega smegenyse.¹⁴ >>

Nepuoselėk mašinai neapykantos – taip mašina.¹⁵ >>

Nuo šio momento Tinklo bastūnas virsta dvilypės prigimties būtybe, kentauro, rašančiu skaitytju. Judėdamas virtualioje erdvėje, jis palieka pėdsakus (kaip filmo „Memento“ veikėjas, padengiantis tekstu visus įmanomus paviršius) – juk Tinkle yra daugybė vietų realizuoti savo kūrybingumui, dauginant tekstus, vizualinę ir garsinę informaciją.¹⁶ >>

Tai koks tuomet tas lietuviškas blogerio veidas? <...>Pirmiausia, jis vardu qemm – besislepiantis po nicku ir, kaip senais gerais mirėo laikais, pažįstantis visus internete, bet vargiai realiaime gyvenime. Tai aktyvus ir kantrus blogeris, kiekvieną dieną papildantis 1-2 įrašais – apie tai, kaip gamina sumuštinis, augina savo vaikus, išbando ar svajoja apie kokius nors naujus technologinius dalykielius ir pan. Jam nesvetimas gyvos kalbos jausmas – šaunių keiksmažodžių, anglicizmų, rusicizmų ir Vilniaus gatvės šnekotos mišinys. Prisitaoto kaip „reklamos auka. Geras consumeris. Vidutiniškai piktas, bet užtat geras žmogus“¹⁷ >>

Nepaisant nesuskaičiuojamų mėginimų pavaizduoti blogus kaip alternatyvą populiariąjai žiniasklaidai, jie dažnai yra (daug tiksliau) apibūdinami kaip „grįžtamąjį ryšio kanalai“¹⁸ >>

2006.01.26 svetainės omni.lt dienos klausimas buvo „Kokias senovines ryšio priemones vis dar naudojate?“ ir atsakymo variantai:

1. Rašote tikrus laiškus (bet ne kalėdinius ir kitokius sveikinimus);
2. Pakviečiate ką nors, mesdami akmenuką i langą;
3. Švilpiate, norėdami sustabdyti pažįstamą;
4. Prašote žodžiu perduoti kam nors naujieną;
5. Nieko nebandote.

Štai kokių senoviškų ryšio priemonių esama. O kur signalo perdavimas laužo dūmais?¹⁹ >>

„Rašykite ir skaitykite meilės SMS ir Jūs sutauptysite laiko arba puikiai įsisprausite tarp daugybės užimto žmogaus reikalų. Rašykite SMS ir neliksate nepastebėti.“²⁰ >>

Ankstesnj kompiuterių eros vaizdinį – VR vartojimas, keliaujantis virtualia erdve – pakeitė naujas: būtybė, tikrinanti savo el. pašta ar skambinanti iš savo delninio kompiuterio su integruotu mobiliu telefonu, būdama oro uoste, gatvėje, automobilyje ar, tiesą sakant, bet kurioje pasaulio vietoje.²¹ >>

Globalizacijos ir lokalizacijos kriterijumi tampa mobilumas. Neturintys galimybių būti mobiliais lokalizuojami per prievartą ir negali būti laikomi tokiais pat „globalaus pasaulio“ piliečiais, kaip tie, kurie per mobilumą integruoti i „globalaus pasaulio“ tinklą. <...> Kad ir kaip tai būtų paradoksalu, kartais menkesnis atviras įrinklinimo laipsnis liudija ne menkesnj dalyvavimą e.mieste, bet priešingai, didesnę galimybę kurti jo formas.²² >>

Miesto ritmų žemėlapis – nuo ofisų dangoraižių ir prekybos centrų, hamakais ybančių elektros miesto panoramos patirtys. <...> paribio zonų – troleibuse nr. 0 skleisis persidengiančiose keliaujančios garso saunos ir judančios miesto panoramos patirtys. <...> Muzikinio stiliaus amplitudė – nuo gyvų gamtos garsų iki elektroninių dažnių architektūros – priklauso nuo to, kuria zona troleibusas juda. Maršrutas sukurtas siekiant apibendrinti aplinką, muziką/garsą, žmones.²³ >>

Vieni kompozitoriai naudoja „naujas“ <...> muzikines kalbos formas, tokias kaip realaus laiko elektroninių garso efektų procesoriai ir vaizdo takeliai, tikslingai ir sąmoningai, tačiau kiti daro tai, atrodo, ne iki galo suvokdami, kokią (ne)naudą šios kūrybinės priemonės atneš galutiniam rezultatui. Tokiu atveju naujų technologijų panaudojimas tampa savitiksliis, lyg duoklė savotiškai eksperimentavimo madai, o tai neišvengiamai atspindi pačiame kūrinyje, kuriame ne vietoje ir ne laiku panaudotos skaitmeninės medijos tampa akivaizdžiu svertimkūniu, nieko nepridėdamos prie kūrinio svorio.²⁴ >>

Vienas dalykas, kuris įvyks, kuomet naujų medijų menas bus galiausiai integruotas i bendrąją meno sceną – technologijos nebus dėmesio centras, jos tebus priemonė. Bet aš vis dėlto manau, kad svarbu išnaudoti galimybę kritikuoti arba permąstyti, kaip technologijos įtakoja mūsų gyvenimus, kultūrą ir meno sceną.²⁵ >>

Kartais atrodo, kad šiuolaikiniame mene tiek daug komentavimo praktikos todėl, kad savo komentaro ir kritinės refleksijos funkcijos nebeatlieka kritika, pati degradavusi iki

nesibaigančio klisių ir tuščiavidurių sąvokų reprodukuavimo, tad kritikų vaidmenį perima patys menininkai.²⁶ >>

Tokį pasaulio suvokimą sąlyginai būtų galima pavadinti „filologine identifikacija“ – generuojančia ir be perstojo dauginančia prasmės gyvenimo juodraštyje, kuriame „teks dabar viską skaityti nuo pradžių / sustojant ties kai kuriais gabalais / taisyti pildyti braukit“.²⁷ >>

Mes nuolat skaitome, tik ar tai pripažįstame?²⁸ >>

¹ Borgesą cituojantis ir perfrazuojantis Valentinas Klimašauskas <Borgesas apie Paris Hilton (ir internetą)>

² klaas kuitenbrouwer <interaktyvus ir besirandantis naratyvas>

³ vytautas michelkevičius <remiksuoti, rašyti, publikuoti: lietuviškos patirtys Amazon.com>

⁴ vytautas michelkevičius <įvadas į „Balsą“: apie rašymą, nomadizmą ir post-urbanistinį miestą>

⁵ valentinas klimašauskas <dr. Virilio arba kaip išmokau nesjudinti ir myleti informacinę bombą. Pirmą dalį>

⁶ komentaras Ievos Jusionytės straipsniui <ritualinio ir interpretatyvaus kino perskyra: lietuviški eksperimentai>

⁷ david gaudtlett <10 trūkumių „žiniasklaidos poveikių“ modelyje>

⁸ Žurnalo PLAYBOY interviu su Marshallu McLuhanu (1 d.)

⁹ harmut winkler <šešios tezės apie medijas (1 d.)>

¹⁰ matteo pasquinelli <radikaliosios mašinos prieš technoimperiją>

¹¹ vytautas michelkevičius <diskusija: laboratorija kaip edukacinis ir kūrybinis dirbtuvės>

¹² valentinas klimašauskas <Borgesas apie Paris Hilton (ir internetą)>

¹³ gabrielė labanauskaitė <„0+6“ arba kas lieka iš B. Januševičiaus poezijos po pokalbio su F. Thürlemannu>

¹⁴ eglė rindzevičiūtė <demokratinės mašinos mechanizmai ir metaforos: kibernetika ir kultūros valdymas Lietuvoje>

¹⁵ matteo pasquinelli <radikaliosios mašinos prieš technoimperiją>

¹⁶ jekaterina lavrinec <tinklo bastūnais: savęs reprezentacija, sambūvis, bendrumo afektas (1 d.)>

¹⁷ vytautas michelkevičius <ar yra Lietuvoje blogų ir blogeris: apžvelgiant pirmąją konferenciją>

¹⁸ geert lovinck <„blogai“ – internetinis cinizmas (1 d.)>

¹⁹ vytautas michelkevičius <„Balso“ balsai 2006-2007>

²⁰ pėdsakas <SMS: pastabos apie mikroprozą>

²¹ lev manovich <augmentuotos erdvės poetika: mokantis iš „Prada“ (1 d.)>

²² nerijus milerius <e. miestas ir e. miestiečiai>

²³ informatorė <PB8 įgarsintas Troleibusas Nr. 0 kviečia i kelionę Vilniaus erdvėmis ir joms dedikuotu kolektyviniu garso takeliu>

²⁴ jurij dobrjakov <„Jauna muzika 2006“: įsivaizduojamosios muzikos įsikūnijimų spektras>

²⁵ vytautas michelkevičius <nestabilios meno formos ir medijų laboratorija Norvegijoje>

²⁶ jurij dobrjakov <komentavimo metafizika iš kritinės perspektyvos>

²⁷ gabrielė labanauskaitė <„0+6“ arba kas lieka iš B. Januševičiaus poezijos po pokalbio su F. Thürlemannu>

²⁸ vytautas michelkevičius <remiksuoti, rašyti, publikuoti: lietuviškos patirtys Amazon.com>

BALSO GARSAI

TAUTVYDAS BAJARKEVIČIUS

„Share your voice – Add your comment“ („Pasidalink savo balsu – Parašyk komentarą“) – Maja Ratkje blogo komentarų eilutės pavadinimas (Maja Ratkje taip pat žinoma kaip vieno įspūdingiausių eksperimentinės elektronikos albumų „Voice“, kuriame naudojamas balsas, autorė). Tai galėtų būti balsas.cc bendruomenės raktažodis. Kitaip tariant, balsas.cc suteikia balsą.

Kiek pretenzingo, bet nepajairojančio pavadinimo neo-audio skiltis jame tapo pastanga tuos neo, post ir t.t. etiketėms nepasiduo-dančius garsus artikuliuoti – nors ir iki šiol dar ne taip įvairiapusių, kaip norėtūsi. Kimo Cascones įžvalgos „Balse“ apie laptopų muziką ir jos suvokimą kalba apie tam tikros autonominijos siekį, būtiną kitokiems suvokimo igūdžiams: „Atsižvelgiant į milžinišką kontrolės tinklą, kurį superkultūra įtempia virš įvairių kultūrinių industrijų, neverta kaltinti klausytojų dėl nesugebėjimo grįžti prie prarastų aktyvaus suvokimo modelių“. Taigi, klausimas gana paprastas: kodėl klausomės ir girdime būtent taip, o ne kitaip? Pakanka šį klausimą iškelti, kad tariamai „akivaizdūs“ garso ir muzikos „vartojimo ipročiai“ taptų akivaizdžiu stereotipu. O tai suteikia šiek tiek laisvės.

Atsiplešiant nuo romantiškos ir taip pat tarsi akivaizdžios Tarkovskio Stalkerio minties, kad muzika labiausiai iš visų menų atsietą nuo tikrovės, mažiausiai paklūsta kalbai ir įžodinimui, galima kalbėti apie ją kaip kitokią kalbą, su kitokia vidinių ryšių ir santykių logika. Tegu ir sunkiau transkribuojama, sukeliiančia subjektyvesnes patirtis, kuriomis ne taip paprasta dalintis, liudijančių apie mažiau artikuliuotus ir gliauu išsiskynjusius polinkius. Netgi išprotėję technofetištiniai monstrai, bombarduojantys akustinę realybę tokiomis garso masėmis, nuo kurių ima stigti oro, iš pradžių priimami kaip svetimas. Kitas, pamažu tampa apatįjstami, perprantami. Nerimą keičia mėgavimasis, ironiškas atsitolinęs juokas arba nepakeliamas nuobodulys. Nekalbant jau apie tuos nekraštutinius atvejus, skleidžiančius garsyną, kurių vidury nakties nubudęs („neįvestas i kontekstą“) palaikytum sapnu.

Taigi balsas (ir balsas.cc) įžodina, o įžodinimas kartais leidžia lengviau dalintis patirtimis ar jas kurti. Garso skiltyje taip pat buvo siekiama tai daryti. Balso balsų vizija, žadan-ti šį tą keisti jame iškart po jo gimtadienio, galėtų išskleisti ir audio amplitudę. Skamba kaip kvietimas, ar ne?

PASTABOS APIE SKAITYMO LABIRINTUS

JEKATERINA LAVRINEC / PĖDSAKAS

Paradoksaliu būdu daugelyje kultūrų labirintas buvo laikomas pasaulėtvarkos (o ne chaoso, painumo) modeli. Ritualinis vaikščiojimas labirintu – tai pasaulio tvarkos nustatymas, atstatymas ir palaikymas. Ne veltui esama legendų apie vienuolius, kurie dieną ir naktį vaikščioja savo vienuolyno labirintais tam, kad palatytų pasaulio egzistavimą: šiam ritualui nutrūkus, pasaulį ištiks pabaiga. Iš ritualinio statinio labirintas palaipsniui virsta dekoratyviniu karališkų sodų, rūmų, bažnyčių elementu¹.

Tuo tarpu įtakingas architektūros teoretikas Vincentas Scully graikų architektūros tapsmą mato kaip labirinto struktūrų abstrahavimąsi: tirpstant matomoms labirinto formoms (tokioms, kaip garsieji Kretos salos labirintai), jo ritualinės funkcijos įkomponuojamos į pastatų planavimą. Kolonos, sienos, kambariai, kiemeliai yra apčiuopiamos ir neapčiuopiamos ribos, kurios įformina mūsų judėjimą. Galiausiai, anot V. Scully, labirintas iš konkrečios architektūrinės formos virsta paties kūno judėjimo schema – būdu, kuriuo mes įsisaviname gyvenamąją erdvę, apeidami vienas, ir užsukdami i kitas vietas. Patvirtindamas šią tezę Michailas Jampolskij pasakoja, kaip iš Minotaurio labirinto grįžęs Tesėjas atlieka ritualinį šokį, kurio figūros atkartoja praeito labirinto vingius: šokio judesiai rekonstruoja labirintą tam, kad vėl jį įveiktų, tuo būdu labirintas

Keletas galimų garsų įbalsinimo raktažodžių: garso menas, akustinės patirtys / aplinkos, sub-kultūros, šiuolaikinė muzika, elektroninė muzika, eksperimentinė muzika, post-digital, minimal ar tiesiog techno, post ar tiesiog industrial, microsound, idm. (post) noise, field recordings, glitch, interviu, apžvalgos, audio-dienoraščiai, radijas (tradici-nis, internetinis, eksperimentinis, podcasti) garsovaizdžiai, istorijos (pradedant asmeniškomis, baigiant Bali salų muzikos istorijomis) ir kitaip toliau.

Atsiplėšiant nuo romantiškos ir taip pat tarsi akivaizdžios Tarkovskio Stalkerio minties, kad muzika labiausiai iš visų menų atsietą nuo tikrovės, mažiausiai paklūsta kalbai ir įžodinimui, galima kalbėti apie ją kaip kitokią kalbą, su kitokia vidinių ryšių ir santykių logika. Tegu ir sunkiau transkribuojama, sukeliiančia subjektyvesnes patirtis, kuriomis ne taip paprasta dalintis, liudijančių apie mažiau artikuliuotus ir gliauu išsiskynjusius polinkius. Netgi išprotėję technofetištiniai monstrai, bombarduojantys akustinę realybę tokiomis garso masėmis, nuo kurių ima stigti oro, iš pradžių priimami kaip svetimas. Kitas, pamažu tampa apatįjstami, perprantami. Nerimą keičia mėgavimasis, ironiškas atsitolinęs juokas arba nepakeliamas nuobodulys. Nekalbant jau apie tuos nekraštutinius atvejus, skleidžiančius garsyną, kurių vidury nakties nubudęs („neįvestas i kontekstą“) palaikytum sapnu.

Taigi balsas (ir balsas.cc) įžodina, o įžodinimas kartais leidžia lengviau dalintis patirtimis ar jas kurti. Garso skiltyje taip pat buvo siekiama tai daryti. Balso balsų vizija, žadan-ti šį tą keisti jame iškart po jo gimtadienio, galėtų išskleisti ir audio amplitudę. Skamba kaip kvietimas, ar ne?

Lovinco tekstai: „Blogai“ – internetinis cinizmas“ ir „Networking“ principas: kritinės interneto kultūros koncepcijos“);

• interaktyvių instaliacijų dizaineris (Julijono Urbono instaliacija „Pučiamejų orkestras“);

• sąrašą galės pratęsti bet kuris Balsas.cc skaitytojas, kuriam šis medijų ir aktualios kultūros žurnalas palieka galimybę įrašyti i jį ir save patį: kaip sakė vienas iš Vilniaus medijų seminaro dalyvių, nori suprasti, kas yra (taktinės) medijos – išbandyk pats.

¹ Ypač savo labirintų motyvų garsi Prancūzijos Šartro katedra.

² Nors čia galėtume paminėti kiek naiwką „pasklydusio internete“ žmogaus problemą, kurią pačios interneto eros pradžioje rimtu tonu svarstė teoretikai, dar nieko negirdėję apie informacijos architektūrą.

Pradedam. Pirmas testas. Šaltas ir racionalus. Spėkite, kada nuorodą www.balsas.cc Google paieška išmeta pirmu numeriu – įvedus *medijos, naujosios medijos* ar *senosios medijos*? Mūsų lūkesčiai dažnai gali prasilenkti su realybe, nes www.balsas.cc pirmą vietą užima įvedus paskutinąją frazę.

Į tai, ar internete išvis įmanomas linijinis rašymo stilius, kuomet pradėjęs vieną tekstą pabaigos sakinį netyčia nuklyščiau į jo pradžią ar bet kurią kitą atsitiktinę vietą.

Tuo tarpu mane žavi komentarų estetika, iš jos, matyt, ir gimė kitas projektas www.3xpozicija.lt o Balsas.cc tuo pačiu

Turbūt tam, kad M. McLuhano malonumų pojūčių jutikliai taptų jautrūs, reikia nors kartą pabuvoti „Playboy“ žurnale, kaip jis pats padarė duodamas interviu 1969-aisiais. Lietuviškai medijų guru www.balsas.cc prabilo, laimei, tik 2005-aisiais, kai suintensvėjęs medijų transliacijomis lietuviams pačiu laiku prirėkė jo pasiklausti,

kuratorių. Kam masturbutis savo studijoje, jei galima persirengus moterišku ego flirtuoti su virtualios bendruomenės nariais – tokias perspektyvas šiandienos menininkui žada kuratorė.

Deja, pabaigos horizonte nesimato: jei įsėdę į PB8 troleibuso maršrutą sukisėtis po Vilnių

BALSO PERSKAITYMO LABIRINTAS

VYTAUTAS MICHELKEVIČIUS

Jeigu būčiau hiperteksto poetas, savo labirintines keliones greičiausiai pradėčiau nuo George'o Landow. „Hiperteksto kokybės kriterijų“. Tuomet efektyviausiai galėčiau pats pasiklysti skaitymo pasauliuose, bet padėčiau surasti kelią kitiems.

Jei ir būčiau rašytojas, ieškočiau atsakymo

žavus savo tylumu. Jei čia po tekstu atsiranda komentarų, jie praeis teksta, bet niekuomet nepradeda diskusijų apie ryte pro langą regėtą mero *cadillac* ar persirenginjančios kaimynės krūtinės apimtį – geriausiai arveju, ar keiksmais apgyvendintą pasaulį – blogiausiai. Net jei ir pasigėdijau tokių intymių komentarų, ieškočiau jų kitur.

kada medijos anestezuoja žmogaus sąmonę.

Aplenkdamas masinių komunikacijų keliamas ekstazes ir glostydamas Valentino Klimašausko eseistinius viržius tarp informacijos ir meno bombų pereičiau prie Anne'o Marie Schleiner aprašytų opozicijų tarp šiandienos ir praeities menininkų bei

kilpomis, dar suspėsite vietinio medijų guru Skirmanto Valiulio paklausti apie jaunystėje patirtas aistras keliolikoje miesto kino teatrų, o jis jums tuo tarpu pasakos apie savo mėgstamiausius medijų perskaitymo būdus.

ESĖ: DR. VIRILIO ARBA KAIP IŠMOKAU NESIJAUDINTI IR MYLĖTI INFORMACINĘ BOMBĄ. PIRMA DALIS

RAŠO: VALENTINAS KLIMAŠAUSKAS 2006 03 29 @ 16:52:35

TEMA: KOMUNIKACIJA, VIRTUALYBĖ, INFORMACINĖ KULTŪRA

Dar nekavėjęs atgimimu, kai išgėręs kaimynas mėgdavo tyciotis iš kito kaimyno fiziko susikonstruotos antenos.

– Kai tarnavau tarybinėje bazėje numeris trys skaičiai Murmanske, mūsų antenos mardavo visą Arkties vandenyną, aš budėdavau naktimis ir galėjau sukelti tokį aliarimą, nuo kurio būtų kilęs atominis karas, – kaip tikras termobranduolinis reaktorius griudėjo balsas.

Fizikas į tai nereaguodavo. Galbūt bijojo, kad išgėręs kaimynas buvo provokuojantis informatorius, galbūt pats buvo informatorius ir laukė, kol girtas kaimynas išsiplepės ir išsuduos, ar ba tikvienas tuo metu galėjo išskelti anteną kelis metrus virš namo malūnsparnių bazės pakraštyje.

Tyla dar labiau siutindavo išgeriantį kaimyną.

– Manai, aš per kvailas su tavimi kalbėtis? – klausdavo kaimynas, kuris išties nepasijūmėjo intelektu ir tuo metu ėjo sargo pareigas. Ir pridurdavo, – Jei būčiau buvęs psichas, senai visi būtume iškępę. Viskas buvo mano rankose.

Nežinau, apie ką girti kaimynai kalbasi Vi-sagine, kuriame gyvena Ignalinos AE aptarnaujantis personalas, tačiau suprantu – prisiminus kad ir Kubos krizės pavyzdį, planeta buvo ir yra daug trapesnė nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio.

Šiandieną kelti antenos aukštai nereikia – užtenka gero internetinio ryšio. Vakar naktį praleidau klausydamasis A.Lukašenką (naujį II Duce arba *batkų*, kaip jis to pats prašo) reklamuojančios baltarusių popgrupės klipą bei džiaugdamasis Lietuvos nacionalinio parko ir Ignalinos atominės elektrinės grožiu iš palydovo. Vienas pavojingiausių planetos statinių kompleksų iš kosmoso atrodo tik-

rai fotogeniškai ir visai nepavojingai. Nuostabus peizažas, teritoriją juosiantys ežerai, šalia – nacionalinis parkas, artima giminystė su buvusia „broliška“ Baltarusija. Turėtumėte būti tikras viešumo priešas, jei piktintumėtės, kad kiekvienas, turintis priėjimą prie interneto, teroristas arba, tarkime, Baltarusijos nepriklausomybės gynėjas nuo išorinių priešų, tokių kaip ES (kartu ir Lietuva), gali pasinaudoti šia informacija blogiems ketinimams, susijusiems su viena galingiausių atomininių elektrinių visame pasaulyje.

Manoma, kad egzistuoja tik dvi *Google Earth* ir *Microsoft Virtual Earth* kritikų kategorijos: valstybinės agentūros, kurios sako, kad anksčiau minėtų paslaugų dėka žmonės nato per daug, ir vartotojai, kurie skundžiasi, kad matyti per mažai. „Kiekvieno atvaizdo likimas yra padidinimas“ – mėgsta kartoti Gastono Bachelard'o idėją Paulis Virilio. Nors abejojama, ar kada nors iš satelito padarytos fotografijos, arba tiksliau sakant, skanuoti vaizdai, bus matomi realiu laiku ir ar rezoliucija bus tokia gera, kad galėsime atpažinti žymėjos intelektu ir tuo metu ėjo sargo pareigas. Ir pridurdavo, – Jei būčiau buvęs psichas, senai visi būtume iškępę. Viskas buvo mano rankose.

Neabejojama, kad šios programos yra itin populiarios ir turi begalę fanų ne tik būsimų teroristų tarpe. Beveik kas savaitę padaromas

vis naujas atradimas. Pavyzdžiui, praėjusią savaitę ispanas mėgėjas astronomas Emilio Gonzálezas pasinaudojo *Google Earth* aptikdamas prieš tai nežinomą kraterį Čade.

Kaip jau tikriausiai pastebėjote, pasakodamas apie naująsias technologijas ir jų suteikiamas galimybes, neapsisprendžiu, kaip elgtis. Ar būti entuziastingu ir pozityviu medijų aktyvistu, ar nervingai pasakoti apie naujųjų technologijų keliamas neurozes ir grėsmes mūsų ir kitų šalių demokratijai, ar pasakoti apie tam tikrų valstybių naudojimus gudrius filtrus (angl. smart filters) cenzūruojant tinklo svetaines ar paieškos sistemas. Tačiau aš ir nesiekiu apsispręsti, nes gyvename globaliame (angl. *global*, šis naujadaras sukonstruotas iš dviejų sąvokų – *global* + *local* – red.) pasaulyje, kuriame priešybės skėningai koegzistuoja, nes po to, kai medijos užkariavo taip vadinamą tikrovę, priešybės ir kontraversijos yra pagrindinis medijų turinys, kuris kartu palaiko medijų gyvybingumą ir aktualumą.

Kibernetikos pradininkas Norbertas Wieneris dar 1948 metais (tais metais George'as Orwellas išspausdino patį pirmą *Big Brother* scenarijų – „1984“) teigė, kad kibernetika yra komunikacijų ir kontrolės kūrinys. Kontrolė yra vienas pagrindinių kibernetinėje erdvėje nusakantių parametrų. Turbūt daugiausiai militaristinių terminų savo medijų kritikoje naudojantis Paulis Virilio mus nuolat perspėja apie dar Einšteino minėtą „informacijos bombą“ bei apie vaizdinių avarijos (angl. visual crash) pasekmes mūsų kultūrai. Viena iš Paulo Virilio minimos vaizdinių avarijos priežasčių yra nuolatinis globalinis *tele-sekimas* (angl. tele-surveillance) ir *tele-dalyvavimas* (angl. tele-presence), kurie įgalina mus dalyvauti matant ir kartu būti matomiems vienu pasauliniu laiku. Taip pasiekiami realybės akceleracija, procesas, kuris vyksta tada, kai mes matome tą patį bet kurioje planetos vietoje vykstantį įvykį

milijonuose planetos ekranų vienu metu, kai realybė yra konstruojama per nuolatinį matomumo konstravimą, nes tik tai, kas matoma, yra globalinės ekonomikos dalis, teigia Paulis Virilio cituodamas Bernardą Noelj:

„Komunikacija tampa rinka, kuri prekiauja tik tuo, kas yra matoma, nes įvaizdis yra vienintelis jos produktas. Per įvaizdžių prekybą komunikacijų visuomenė pasiekė tai, ko nesugebėjo pasiekti jokia autoritarinė ideologija: natūralaus kiekvieno žmogaus įjungimo į sistemą“. Komunikacija negalima be amplifikacijos, ir tai puikiai įrodo populiarūs realybės šou, kurie tampa metų medijų įvykiais ir savo reitingais pralenkia visada populiaris krepšinio varžybas ar dailiojo čiuožimo pasirodymus.

Kuris iš mūsų nedalyvauja vaizdinių sistemoje, kai vaizdiniai užkariavo ne tik mūsų namų interjerus, bet ir miesto erdves, viešo transportą, jie egzistuoja ant pinigų ir banko kortelių, marškinėlių ir apatinio trikotažo, supermarketų krepšelių, neminint jau įprastų medijų? Net jei dauguma mūsų ir nežiavime lietuviškais realybės šou ar Eurovizijos konkursais, mes neišvengiamai dalyvaujame popkultūros vaizdinių diskurse, net ir jį ignoruodami bei kritikuodami, nes tai tampa itin svarbia įvairiausių medijų dėmesio dalmi, gyva mūsų savimonės ir kultūros istorija. Medijuoti įvykiai vis dažniau tampa svarbiausiais ir galbūt net vieninteliais mūsų politinės ir kultūrinės tikrovės įvykiais.

Šiandien aš studijuju Helsinkyje, tačiau aš čia išties šalčiau nei kitur, lyginu žvilgdamas į snieguotą Vilniaus katedros aikštę pro elektronines kameras, o nieko neįtariančius Gedimino prospektu praeivius lyginu su praeiviais Times Square ar su klientais Tokijo suši parduotuvėje. Vakar naudodamas *Google Earth* ieškojau mėgiamiausio Woody Alleno suolelio Niujorke, nuo kurio jis žvilgia į Manhattaną filmuose „Manhetenas“ ar

„Annie Hall“. Ar ant jo sėdėjo pats maestro, buvo neaišku, bet tai nėra problema. Svarbiau tai, kad tokiu būdu naujosios technologijos suardo linijinio laiko ir erdvės sampratą bei suteikia vizualinės informacijos apie pasaulį keliasis pelės judesiais.

Pasauliniame telekomunikacijų tinkle tikrovė yra paversta skaitmenimis, o skaitmenys virsta tikrove. Kaip žinia, iškūnytos skaitmenijos suardo linijinio laiko ir erdvės sampratą bei suteikia vizualinės informacijos apie pasaulį keliasis pelės judesiais.

apvogti banką neišeinant iš namų. Tačiau šviesos pinigų po pagalve nepaslepėsi, šviesa yra grynoji informacija, kaip sakė Marshal-las McLuhanas, šviesa elektros energijos pavidalu ateina iš Ignalinos AE, nuo kurios ir pradėjau šį esė. Akinanti šviesa yra tai, kas pirmiausia pasklinda po atominio sprogi-

mo, tačiau Einšteinas buvo teisus ir apie kitą mums gresiančią bombą – informacinę. Ji jau paskludusi, ir net didžiausia elektroninių signalų žvalgybos ir informacijos apdoravimo sistema yra bejėgė prieš informacijos perteklį.

– Bet apie tai antroje dalyje.

STRAIPSNIAI: E. MIESTAS IR E. MIESTIEČIAI

RAŠO: NERIJUS MILERIUS 2006 07 14 @ 19:25:05

TEMA: SOCIUMAS, TINKLO KULTŪRA

Ilgą laiką miesto *topos* (sen.gr. – *vietovė*) aprašymai be vargo gulė į iš anksto paruoštas, nusistovėjusias ir abejonių nekeliančias lentynas. Pirmą, miesto topologinis aprašymas būdavo nukreiptas į esamą miestų *topos*, esamas miestų struktūras ir jų istorinę genezę bei galimas pasekmes ateičiai. Antra, miesto topologija kurdavo neegzistuojančių miestų modelius – *utopijas*, proto ar vaizduotės galiomis peržengiančias esamą situaciją. Jeigu pavyktų susilaikyti nuo rožinių ar apokaliptinių pranašysčių, tuomet greta miesto topologijų, utopijų ir distopijų galėtume įrašyti ir naująjį – etopinį – miesto aprašymo būdą, miestą praveriantį per e.vietas.

galimus (fantastinius?) miesto būvius. Šiuo atžvilgiu elektroninio miesto modeliai supanašėja ar netgi susilieja su utopinėmis ar distopinėmis miesto vizijomis. Tačiau kaip teigė „E-topijos“ autorius Mitchellas, kas naujos miesto galimybės, kurios atsiveria aprašant elektroninį miestą, turėtų būti ne numanomos futurologinėmis prognozėmis, bet projektuojamos atsižvelgiant į esamą ekonominę, socialinę ir kultūrinę miesto situaciją. Jeigu pavyktų susilaikyti nuo rožinių ar apokaliptinių pranašysčių, tuomet greta miesto topologijų, utopijų ir distopijų galėtume įrašyti ir naująjį – etopinį – miesto aprašymo būdą, miestą praveriantį per e.vietas.

E.gyvenimo laipsniai

Metodologinio pobūdžio piniavai, į kurią patenkame norėdami įrašyti etopinį miesto diskursą į kitų miesto aprašymo tipų gretą, yra susijusi su paties aprašymo taikinio – e.miesto – statuso kontroversijomis. E.miestas nėra paprastas fizinis *darbalties* miestas su materialiais namais, gatvių tinklu ir aiškiai nubrėžtomis miesto ribomis. Tačiau iš šių dienų perspektyvos, pati perskyra tarp gamtos ir technikos jau atrodo pernelyg pasenusi. Vis dėlto utopiniai/distopiniai motyvai niekur neišnyko ir persikėlė į *digifilijų* susikirtimus. Kaip ir praėjusių laikų technikos simpatikai digifiljai, matyt, tiki, jog dirbtinis intelektas ne užgoš, bet priešingai, sudarys išskirtines sąlygas žmogiškojo intelekto saviraiškai. Kaip ir technikos oponentai digifobai skelbia, jog digitalinis amžius bus nuosmukio, o galbūt ir visiškos degradacijos epocha.

Užuot bandžius apibrėžti e.miestą per materialias ir regimas formas, verčiau traktuokime jį kaip tam tikrą procesualų būvį arba, kaip siūlo M. Castellsas, srautų erdves. Pagal savo statusą tokia „e.miesto“ sąvoka analogiška tokiai masiškai linksniuojamai sąvokai, kaip globalus pasaulis. Pasak Zygmunto Baumano, šalia globalizacijos procesų reikėtų išskirti lokalizacijos procesus. Globalizacijos ir lokalizacijos kriterijumi tampa mobilumas. Neturintys galimybių būti mobiliais lokalizuojami per prievartą ir negali būti laikomi tokiais pat „globalaus

pasaulio“ piliečiais, kaip tie, kurie per mobilumą integruoti į „globalaus pasaulio“ tinklą. Vadinasi, du vienas šalia kito gyvenantys ar gatve žingsniuojantys žmonės priklauso „globaliam pasauliui“ nevienodu mastu. Analogiška diferenciacija pastebima ir tada, kada svarstoma „e.miesto“ sąvoka. Tiesa, ši diferenciacija dažnai nėra pastebima paprasta nuoga akimi. Pažvelkime, pavyzdžiui, į puslapi, kuris pristato Vilnių kaip e.miestą. Iš pirmo žvilgsnio, bet kokią mintį apie diferenciaciją neigia programinis Vilniaus kaip e.miesto – „miesto visiems“ – šūkis. E.miesto grandys – e.piliečiai, transporto sistemos, e.sveikata, e.bilietai, viešieji interneto centrai, e.valdymas, e.švietimas, e.saugumas – tarsi ir turėtų apimti visus fizinio Vilniaus gyventojus. Kai visos šios e.miesto grandys ims funkcionuoti, jos iš tiesų apraizgys net ir dar menkai įtinklintus Vilniaus užkaborius.

Tačiau, sekant jau minėtą Castellsu, derėtų išskirti įtinklinimo laipsnius bei formas. Kad ir kaip tai būtų paradoksalu, kartais menkesnis atviro įtinklinimo laipsnis liudija ne menkesnę dalyvavimą e.mieste, bet priešingai, didesnę galimybę kurti jo formas. Būtent toks yra informacinio elito, kuris struktūriškai atitinka baumaniško globalizacijos ir mobilaus elito kategoriją, statusas – informacinis elitas kuria informacinius srautus ir įtinklina miestą, bet pats, anot Castellso, „nenori tapti srautu“. Kurdamas e.miestą kaip atvirą sistemą, informacinis elitas naudojasi savo išskirtinėmis galiomis nustatyti savo bendruomenės ribas, kurias galima suvokti tiek fizine – izoliuotų ir uždarų elitinių kvartalų, – tiek ir technologine bei informacine – priegios prie privilegijuotų ir liaudžiai neprieinamų informacijos šaltinių – prasme. Tad tarp kokios nors

senolės, kurią anūkas užregistravo į politiklinišką per internetą ir taip integruoja į e.sveikatos srautus, ir kokio nors informacinio elito atstovo gali glūdėti radikali praraja. Tarsi ironizuodamas e.miesto elitą, Castellsas pastebi, jog tokiam elitui būdingas vienodas gyvenimo stilius, kurį sudaro „reguliarus naudojimas SPA (sūkurinėmis, masažinėmis ir kt. voniomis) įranga... ir bėgijimas ristele; privaloma dieta iš grylyje įvestos laišos ir žaliųjų salotų, kurios japoniškas funkcinis ekvivalentas yra *udon* ir *sashimi*; šviesios žamos spalvos sienos, turinčios sukurti jaukią atmosferą patalpoje; plačiai paplitę neįjojameji kompiuteriai su interneto prieiga; verslo kostiumų ir sportinės aprangos derinys, *unisex* stiliaus apranga ir t.t.[1]“. Taigi akivaizdu: nors formaliai tiek numanoma senolė, tiek numanomas informacinis/informacinis snobas/snobė priklausytų tam pačiam e.miestui, tačiau šio e.miesto „rajonai“ tebtų menkai atpažįstami. Skiriamoji riba, atribojanti vieną e.miesto „rajoną“ nuo kito, būtų informacijos srautų kūrimo ir valdymo galios.

<...>

P.S. arba e.šuo

Nurodytame Vilniaus kaip e.miesto tinklapyje greta kitų e.projektų minima ir elektroninė šunų žymėjimo sistema, leidžianti registruoti šunis ir juos atpažinti pagal pooda įvestą mikroschemą. Pasirodo, Vilniuje jau ir šunys tapo e.miesto dalimi. Įdomu, ar tai žino po namus bėgijantis mano e.šuo?

[1] M. Castellsas. *Tinklavietės visuomenės raida*. Vilnius: Poligrafija ir Informatika, 2005, p. 409.

Daugiau www.balsas.cc.

KĖSTO KIRTIKLIO PASIVAİKŠČIOJIMAS PO BALSAS.CC

Mano Balsas.cc labirinto akligatviai neabejotinai yra meno rubrikoje. Į juos aš stengiuosi nepapulti, o jei jau papuoliu – sprukti iš ten kuo greičiau ir neatsigręžiant. Friedrichas Kittleris yra mane pamokęs, jog „esama taip pat Nešventosios Sąjungos tarp lengvabūdių medijų menininkų ir medijų teoretikų, kurie pataikauja medijų menininkams ir menininkėms ir abipusiai vieni kitus šlovina.“ Vis bijau pakliūti į tos sąjungos narių susibūrimą. Neduookdie įtrauks, o sąjunga gi nešventa!

Kažkodėl manau, kad teoriniuose puslapiuose man tai negresia.

Jei klajonių po medijų teorijas nepradėčiau nuo McLuhano, tai bent jau nuo Debray arba Hartmanno. Na, pirmasis neabejotinai yra klasikas, su kuriuo būtinai reikia susipažinti, net nesvarbu, ar po pažinties suklupsite prie ekraną pagarbiamai virpėdami prieš anglų literatūros profesoriaus iš Toronto įžvalgų didybę, ar skubiai uždarysite langą bjauredami jo kliesdesiais ir perlenkimais.

Kiti du (Debray ir Hartmannas) klasikais tapti dar tik ruošiasi arba dar tik norėtų, na, ar bent jau yra norėję. Debray atvejis liūdnis. Jis jau nebeįvyko, po mediologinio dešimtmečio (1990 – 2000) buvęs Gue

varos bendražygis metėsi į religijos studijas. Hartmannas vilčių nepraranda, mat nors jis palaiko Debray, jį patį palaiko daugiau, na tai kas, kad ne tokių stambių figūrų (pvz. *BAL-Singasis* Geertas Lovinkas BALSO dar (?) nepublikuotuose tekstuose). Nesvarbu kuris laimės, svarbu, kad jie abu tikisi galį atsakyti į svarbiausius klausimus (pvz. *kas yra mediologija?*).

Žinoma, dar yra blogiausių vokiško filosofavimo tradicijų (kalbėti ir rašyti kuo nesuprantamiau) besilaikančių Friedricho Kittlerio ir Rudolfo Marescho balsai. Juos skaityti – iššikis, suprasti – pasitenkinimas. Ne

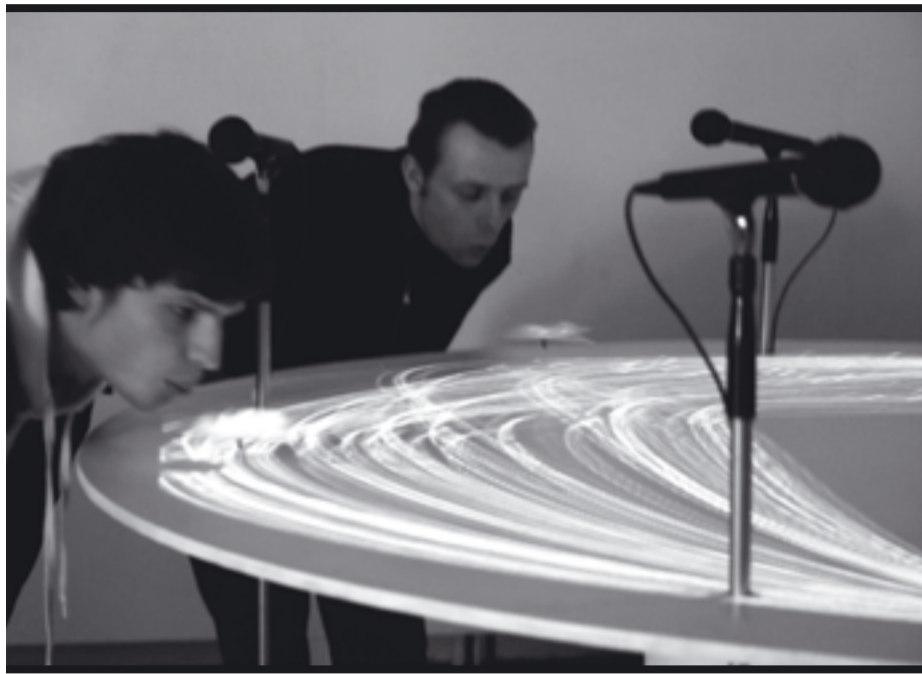
mažesnis pasitenkinimas – skaityti Nerijų Milerių, nors dar ir nesukūrusį žadėtiosios ambicingos transporto kamščio filosofijos (jos turbūt buvdomas anapus medijų laukia net senolis McLuhanas, juk ratas – irgi medija). Pasitenkinimas, nes jam, skirtingai nei tuntams jo kolegų, neblogai sekasi filosofuoti ne vien apie tai, ką parašė asmenys, dažnai sunkiai ištariamomis nelietuviškomis pavardėmis, bet ir apie dalykus, kuriuos matai, kai išvedi pavadžioti savo e.šunį.

PROJEKTAI: TAI ŽURNALO SKILTIS, KURIOJE PRISTATOMI LIETUVIŲ MENININKŲ, MOKSLININKŲ IR KŪRYBINGŲ ŽMONIŲ PROJEKTAI, ĮTAKOJANTYS IR TYRINĖJANTYS AKTUALIOS KULTŪROS PROCESUS.

PROJEKTAI: PUČIAMŲJŲ ORKESTRAS – INTERAKTYVI GARSINĖ-GRAFINĖ INSTALIACIJA

RAŠO JULIJONAS URBONAS 2007 03 07 @ 20:55:05

TEMA: MENAS, NAUJOSIOS MEDIJOS

Pristatome Julijono Urbono – interakcijos dizainerio ir VDA doktoranto projektą, kuriame interpretuojamas kolektyvinės garsinės interakcijos pučiamųjų orkestre fenomenas. Čia suteikiama galimybė bet kam tapti orkestro dalyviu ir neįprastu būdu, t.y. pūtimu, manipuluoti savo garsiniais įrašais. Grupinė muzikinių kilpų darna (ar kakofonija) realiu laiku vizualizuojama dinamiška grafika. Instaliacijos tikslas – surasti naujų sąsajų tarp muzikos, grafikos, socialinės koordinacijos ir plaučių.

Veikimas: Dalyvis pučia į malūnėlį ar/ir kalba į mikrofoną, tuomet garsu aktyvuota sistema pradeda kilpinį garso įrašymą, o malūnėlio sukiais yra reguliuojamas asmeninio garsinio įrašo grojimo greitis. Interakcijos procesas yra vizualizuojamas reakcine grafika.

Koncepcija: „Pučiamųjų Orkestras“ yra interaktyvus meno ir dizaino projektas, tiriantis sąsajas tarp muzikos, fizinės ir socialinės interakcijos, bei konstruojantis intuityvią sąsają/vartoseną tarp žmogaus ir kompleksiškos sistemos ar kompiuterio. Neįprastu pučiamųjų orkestro ir kompiuterio gretinimu siekiama permąstyti konvencines žmogaus-kompiuterio sąsajas.

Muzikinis instrumentas pučiamųjų orkestre įtarpina sąveiką tarp muzikantų ir klausytojų, tačiau atsižvelgiant į muzikinį kontekstą jis išlieka vizualiai pasyvus ir neišraiškingas. Panašiai klaviatūra ar pelė nekinta priklausomai nuo interakcijos su kompiuteriu, nepaisant to ar piešiama, ar naršoma internete, ar žaidžiama – vartotojas suvaržomas tais pačiais keliais pirštų judesiais. Vartosenos nelankstumas sumenkina žmogaus galimybes

vienu metu manipuluoti šimtais raumenų, atlikti kompleksiškus judesius ir naudotis kitomis juslėmis. Pasitelkus šias galimybes būtų galima sukurti įdomesnę, asmenišką, produktyvesnę ir draugiškesnę sąsają.

„Pučiamųjų orkestro“ instaliacijoje nedemonstruojama tokia sąsaja, tačiau pateikiama tokia, kuri provokuoja anksčiau minėtus debatus ir skatina kitaip pažvelgti į kompiuterį ar į techno-ergonomikos konvencijas. Pučiamąją žmogaus-kompiuterio sąsają daugelis interakcijos dizainerių pavadintų neįprastiška, tačiau „Orkestras“ rodo, kad žaismingumas ar smagumas gali tapti kritiškais veiksniais „lengva išmokti naudotis“ vartosenoje. Komiškas vėjo malūnėlio ir mikrofono derinys „Orkestro“ projekte sukelia šypsena ir smalsumą, sąsajos „nerimtumą“ dalyvi skatina pažaisiti su šiais elementais, o žaidimo metu vartoseną išmokstama nesąmoningai. Smagumas lyg sukeičia mokymosi ar darbo percepciją su žaidimu. Instaliacijos žaismas nugarazdina juos/jas į garsinio tele-buvimo procesą „žaidėjai“ stauga nebemato vėjo malūnėlių ir pūtimas tiesiogiai susilieja su muzika ir dinamiška grafika. Garsinis ir grafinis atoveiksmis padeda susivokti asmeninėje sąveikoje tarp plaučių ir kompiuterio ir tuo pačiu socialinėje koordinacijoje. Nematoma sąsaja su kompiuteriu čia tampa apčiuopiama ir jos percepcija lyg preegzistuoja. Algoritmas, dalelių sistemos (angl. particles system), bitų struktūros ir garsinė dekonstrukcija materializuoja į žmogišką kalbą, suprantamą visiems.

„Pučiamųjų orkestras“ yra apdovanotas *Grand Prix* konkurse *Prix Möbius Nordica 2007* Helsinkyje.

APŽVALGOS:

TROLEIBUSAS NR. 0 – KELIONĖ ĮGARSINTAIS VILNIAUS DIENORAŠČIAIS

RAŠO TAUTVYDAS BAJARKEVIČIUS 2006 11 05 @ 21:19:44

TEMA : NEO-AUDIO, MIESTAS

Troleibuso Nr. 0 sutartinėje vietoje, sujungiančioje kilpos pradžią ir pabaigą, Reformato stotelėje laukėme kaip iškritusio iš įprasto „iš taško a į tašką b nustatyto laiku“ eismo tvarkaraščio nuotykiu. Miesto arterijų diagrama, paklūstanti jo organizavimo logikai, šįkart buvo nuspalvinta paryškinta, karnavališkai maršrutą žyminti trajektorija. Rankose sklaidydami išskirtinius išskirtinės kelionės žemėlapius, galėjai būti atpažintas kaip kolektyvinio vyksmo dalyvis.

Pirma, kas šauna į galvą, kalbant apie maršrutų tvarkaraščius ir miestų kartografiją, yra Guy Debord'o įžvalgos apie „teritorijos sutvarkymą“. „– Ar galėčiau pakviesti tave puodeliui kavos?“, „– Ačiū, neturiu laiko“, – Gintaras primena vieną edukacinį užsienio kalbos etudą vienam iš troleibusų maršrutų. Akivaizdus įrodymas, kad miesto ritmų greitis saistomas inertiškų tikslingumo reikalavimų, prasiveržiančių iš kolektyvinės diktorių balsais ataidinčios pašamones. Kitas, gerokai įprastesnis epizodas: „Gerbiame keleiviai, įlipę į viešojo transporto priemonę, nepamirškite pažymėti vienkartinį talonų, jei yra vietų, atsisėskite...“ Instrukcija kaip vienas iš gatvių srautais judančiųjų kasdienybės atributų. Rutinos gaubtas virš spontaniškų įtrūkių aibės.

Alternatyvios dienoraščių kilpos gali skleistis ir laužytais ritmais, pintis į netiesinę kelionės ir atradimų choreografiją. *Troleibusas Nr. 0* ne tik iškrenta iš sunumeruoto kelionių pasirinkimo, steigdamas savo maršrutą. Jis pasiūlo ir dar vieną, suasmenintą garsinį

žemėlapi, užklodamas juo judėjimo išpūdzius. Tuo jis primena situacionistinius klaidžiojimus „atrank Londoną su Paryžiaus žemėlapiu“. Skirtumas tas, kad čia subjektyvų, garse užšifruotą, abstraktų Vilniaus išpūdį suvokėjas skaito pasitelkdamas savas paties Vilniaus patirtis. Galima klausiti – kiek yra skirtingų Vilniaus versijų, slypinčių tose pačiose žemėlapių sankirtose.

Kelionė miesto erdvėmis kartu tampa ir kelione garso takeliais. PB8 (www.pb8.lt) – Andriaus Rugevičiaus – pilotuojamas maršrutas kartu permiksuoja ir kolektyvinę Vilniui skirtą garso takelių kolekciją, taip pasiūlydamas visą interpretacijų ir galimų santykių su miestu, su *troleibuso Nr. 0* situacijomis vaivorykštę.

Visų pirma, tai paties PB8 Vilniaus vizija – pradedant urbanistine maršruto režisūra, jo įgarsinimu ir situacijos, dubliuojančios kelionę troleibusu, meninį projektą bei kolektyvinį įvykį, sukūrimu, baigiant iš DJ'aus pulsto gyvai miksuojamu – ir dėl to autoriniu – garso takeliu. Tačiau jo garsinė medžiaga yra daugiasluoksnė ir kolektyvinė, o kiekviena kompozicija (sukurta skirtingų autorių) taip pat savaip interpretuoja Vilnių: nuo nuošalioms miesto zonoms skirtų meditatyvių garsinių koliažų iki intensyvių garso kilpų, susipinančių Vilniaus centro gatvių sankryžose.

<...>

Daugiau www.balsas.cc

DEKOJAME: žurnalo iniciatyvinei grupei:

Nomedai ir Gediminui Urbonams, Geertui Lovinkui (NL), Vytautui Michelkevičiui.

žurnalo ir laikraščio kūrybinei grupei:

Jekaterinai Lavrinec, Valentinui Klimašauskui, Jurijui Dobriakovui, Viktorijai Makauskaitei, Kęstui Kirtikliui, Linai Michelkevičiui, Tautvydai Bajarkevičiui, Dovilei Tumpytei, Giedriui Gulbinui.

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondui (už interneto žurnalo rėmimą).

Laikraščio redaktorius Vytautas Michelkevičius
Laikraščio dizaineris Povilas Utovka
Laikraščio lietuvių kalbos stilistai Lina Michelkevičė ir Linas Kranauskas.

Žurnalo adresas: www.balsas.cc

Žurnalo pašto adresas: balsas@vilma.cc

Interneto žurnalo ISSN 1822-2870